ברית אמורה במלח דברי ר' יהודה, ר' שמעון אומר נאמר כאן "ברית מלח עולם הוא" ונאמר להלן °"ברית כהונת עולם" כשם שאי אפשר לקרבנות בלא כהונה כך אי אפשר לקרבנות בלא מלח. אמר רב יוסף, רב כהנא דידן ס"ל דאמר לא מלח כשר. אמר ליה אביי אי הכי "לא יצק" נמי "לא יצק" כלל, אלא "לא יצק" כהן אלא זר, הכא נמי לא מלח כהן אלא זר. אמר ליה וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח. ואי בעית אימא כיון דכתיבא ביה "ברית" כמאן דתנא ביה קרא דמי. ולא תנא ביה קרא והכתיב °"וכל קרבן מנחתך במלח תמלח" ההוא מיבעי ליה לכדתניא אילו נאמר קרבן במלח שומע אני אפילו עצים ודם שנקראו קרבן ת"ל "מנחה" מה מנחה מיוחדת שאחרים באין חובה לה אף כל שאחרים באין חובה לה. אי מה מנחה מיוחדת שמתרת אף כל שמתיר, אביא דם שמתיר ת"ל "מעל מנחתך" ולא מעל דמך. יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח ת"ל "קרבן" קרבן טעון מלח ואין מנחה כולה טעונה מלח. ואין לי אלא קומץ (מנחה) מנין לרבות את הלבונה, מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד. מנין לרבות את הלבונה הבאה בפני עצמה, ולבונה הבאה בבזיכין, והקטרת, מנחת כהנים, ומנחת כהן משיח, ומנחת נסכים, אימורי חטאת, ואימורי אשם, ואימורי קדשי קדשים, ואימורי קדשים קלים, ואברי עולה, ועולת העוף, מנין תלמוד לומר °"על כל קרבנך תקריב מלח". אמר מר אין לי אלא קומץ (מנחה) מנין לרבות את הלבונה מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד. והא אמרת מה מנחה מיוחדת שאחרים באין חובה לה. הכי קאמר אימא קרבן כלל ומנחה פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט מנחה אין מידי אחרינא לא. הדר אמר "על כל קרבנך" חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה אף כל שאחרים באין חובה לה. אחרים דבאין חובה לה מאי ניהו עצים אף כל עצים. אימא אחרים דבאין חובה לה (ניהו) לבונה ואייתי דם דאיכא נסכים. נסכים בהדי אימורין הוא דאתו, מ"מ אכילה ושתיה. אדרבה בשרה ושתיה. אלא לבונה באה עמה בכלי אחד [נסכים אין באין בכלי אחד] אבל עצים כי היכי דמתכשרא בהו מנחה הכי מתכשרא בהו כולהו קרבנות. ואימא מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה ומתרת אף כל שאחרים באין חובה לה ומתרת ומאי ניהו לבונה הבאה בבזיכין דשריא לחם אבל מידי אחרינא לא. מי איצטריך "מעל מנחתך" ולא מעל דמך מכלל דהנך כולהו אתו בחד צד. אמר מר "מעל מנחתך" ולא מעל דמך ואימא מעל מנחתך ולא מעל איבריך. מסתברא אברים הוה ליה לרבויי שכן (אשב"נ טמ"א סימן) אחרים באין חובה לה כמותה, אישים כמותה, בחוץ כמותה, נותר כמותה, טומאה כמותה, מעילה כמותה.

ברית אמורה במלח. שלא תשבות מקרבנות בין גרעי יותר בין לא ר' שמעון ליכא מידי אלא משמעות דורשין: רב. דאמר מר [א] בחוריות אין לא הוכשר לא כשנא דידן ס"ל דאמר לא מלח הקומץ כשר: זר קרב לגבי מזבח. דמליחת קומץ ברוחו של מזבח היא כדאמר בשמעתא ברוחו של מזבח שהם עולים את הקומץ: עלים. שקרוי קרבן שנאמר "והגורלות הפלנו על קרבן העצים" (נחמיה י) ודם איקרי קרבן שהוא עיקר כל הזבח: אחרים באין לה חובה. שצריכה עצים להקטרה: אף כל. שצריכין עצים טעונין מלח ואלו עצים ודם (א): [ג] קומץ דמנחה מתיר שיריים ודם מתיר אימורין למזבח ובשר לכהנים: [ח] אף דם מנחה מיוחדת שמתרת. הכי פריך [ט] אי מה מנחה כי היכי דמרבית כל דדמי ליה בחדא כו' שאחרים באין חובה [י] לה פרכי נמי דם דדמי לה במתיר גופא בחד צד ומתיר כמותה (ג) [א] ואף כל למעוטי עצים הוא דאתא דלא דמי לה במידי. ת"ל [ב] במיעוטא אתריבא למעוטי צד דמתיר כמותה ולרבויי [ג] דאחרים באין חובה לה הוא דליכא למפרש (אי סכא) אביא דם שמתיר ואוליה את אלו שאין מתירין הא"כ למה לי למימר מעל מנחתך נימא כן (אי נמי) כדאמרינן לקמן מסתברא הכי הוה ליה למילף מהך אשב"נ טמ"א סימן הלכך על כרחך ג) סלקא הוה בפני נרבוי הכי בחד צד כו' [ה] נרבי אימורין מיעוט למעוטי חד מינייהו: קלים. גם השיריים: ת"ל קרבן. (ג) [ד] קומץ וכל קרבן מנחתך (ויקרא ב): בפני עצמה. כגון שאומר הרי עלי לבונה ואומר בפ' הרי עלי שעירין (לקמן קד:) [ו] לא יפחות מן הקומץ: מנחת כהנים. כדכתיבי והכליל הוא: כהן משיח. חביתין: קדשי קדשים. זבחי שלמי צבור דהיינו כבשי עצרת דקדשי קדשים נינהו ואמ"ג דשלמים הן דהא אין נאכלין אלא יום ולילה כדאמרינן באיזהו מקומן (זבחים דף נה:) זבחי שלמי צבור ואשמות הן: ועולת העוף. (ניס) מה ענפם מיוחדים שאחרים באין עמו. ומהכא אתרבייה לבונה ושלא הכך דצריכין עצים ועל כל קרבנך מה נמה לי: עולת העוף. הכי דפריך אין לי אלא קומץ הכי קא פריך והיכי דמה לא דנשי כדדרשת מה מנחה מיוחדת אלא בכלל ופרט דרשינן קרבן ראשון כלל מנחתך פרט: הנהו אין מידי אחרינא לא. והיינו דפריך אין לי אלא קומץ מנין כולהו אתריבי: הדר אמר "על כל קרבנך תקריב מלח". הוי נמי כלל ופרט [ס] ואיתרבו כולהו על כל קרבנך חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט: אף כל עלים. אף כל הצריכים עלים טעונין מלח ס): ואייתי דם דאיכא נסכים. יין ושמן באין נחובה לזבח: אדרבה. נערך דם ואמו דהכי אורחא לאחר כפרת דם שכיפר על האכילה בא היין המשמח אלהים ואנשים: נסכים. נהכי לא איתרבי דם אף על גב דנסכים באין לו חובה לא דמו ללבונה שבאה עמו לו חובה בכלי אחד ונסכים אין באין עם הדם בכלי אחד: מדאיצטריך מעל מנחתך. למעוטי דם אלמא לא דמי למנחה בחד צד שמתיר כמנחה מכלל דהנך כולהו דלא ממעטינהו קרא (ס) (מחד צד אתו) כיון חובה אמרינן דטעונין מלח: אימורים. על האש שרפם למעוטי דם שאינו נשרף: במות כמותה. הכל מנחה דם פעמים שמבחוצין נסכים על בין הבדים ועל הפרוכת: מנחה ואברים חייבין משום נותר וטומאה ואם בא מתיר ואין בו משום פיגול ויש בו משום נותר וטומאה (א) ויליף לה (זבחים דף מד.) מלאכר בם מקדישים במס' יומא בפ' הוציאו לו (דף ס.) הלכה קרא כתיבי בדם לא למעוטי מנותר ואחד מטומאה ואחד ממעילה:

אימא מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה וגם מתרת. פירוש ויומא דלמא קמצא חוקא לא כמי אפילו לגבי כללא וחוקא בכריע ששני לדרין כדמוכח בריש בכל מערכין (ערכין דף כח.) וצריך עיון בפרק שלשה מינין (נזיר דף לה:) ובמה יש מקומות [ג] שהיס מסורת הש"ס ולשנא [ו] מקומות לא תקיבי ליה להש"ס אלא בחד צד:

מדאיצטריך מעל מנחתך מכלל דהנך סלקו [ג] מייתו בחד צד. פי' כמו דם דליכא אלא חד צד וכסמוך מוכח לדרין מרבה בדם לא תקיבי ליה הכך לדרין והא דקתני בברייתא אביא דם דמשמע ליתנא דאי לא כתיב מעל מנחתך הייתי מרבה דם ואדרבה הייתי מלריך שני לדרין כדמשמע הכא דסמוך אתמר שכך היה ראוי לדרוש והש"ס מוטעה כאן לסקשות דגבעי שני לדרין והמסרן מוכיח לו מתוך הפסוק דמתמה נתמך שני בחד צד: ואימא מעל מנחתך ולא מעל איבריך. פי' באברים ליכא אלא חד צד שאחרים באין חובה וכדם חד צד שמתיר כמותה ומה דוחק לרבות אברים ולמעט דם אימא איפכא:

שכן אחרים באין חובה לה כו'. כתוב בספרים סימן אשב"נ טמ"א ואין הש"ס מפרש אלא אחרונה ומפרש רבינו שם [ג] אוכל כמותה פרגיולם נמלח אוכלין ואפי' מאין זה קולא וחומרא לא תם הש"ס לפרש: אדרבה

[illegible]

מאחר דלא תנא ביה קרא לא מעכבא *

ויקרא ב׳ י״ג
וכל קרבן מנחתך
במלח תמלח
ולא תשבית מלח
ברית אלקיך
מעל מנחתך
על כל קרבנך
תקריב מלח

** עדיין יש להסביר הא דקתני לא מלח כשר דאם תגיד לא מלח כהן אלא זר־כשר מה עם קושית ר׳ יוסף וכי תעלה על דעתך? תשובה לזה עי׳ ליקוטי הלכות על החפץ חיים על מס׳ מנחות עם בדף י: בביאור "זבח תודה" ד״ה ואפילו מאן דאמרי

*** הקמ״צ (שמולחים אותם) מתנת השריים

נושא (מז כאו)

מתי אומרין דקיבן בלי מלח

מקנה
(מזקב)
קושיות

תשובות